

Kompetenceprofil for præster, der arbejder med demensramte.

I forlængelse af kompetenceprofil for præster og anbefalinger til kompetenceprofil for præster der bidrager til den palliative indsats er en kompetenceprofil for præster i der arbejder med demensramte blevet efterspurgt.

Mange af de relevante kompetencer er allerede beskrevet i de førnævnte kompetenceprofiler og det vil derfor kunne anbefales at man læser kompetenceprofil for præster der arbejder med demensramte som et supplement til disse.

Kompetenceprofilen er udarbejdet i samarbejde med et udsnit af tværfaglige interessenter samt et netværk af præster, der arbejder, eller har arbejdet, inden for demensomsorg.

Hensigten med anbefalingerne er at understøtte den faglige kvalitet i præsters relation til mennesker med demens, deres pårørende og tværfaglige samarbejdspartnere.

Anbefalingerne til kompetencer er formuleret på tre niveauer:

Niveau A (Basalt kompetenceniveau): Færdiguddannede præster i forhold til åndelig/eksistentiel omsorg for demensramte mennesker og deres pårørende i kirkeligt regi. Alle sognepræster.

Niveau B (Udvidet kompetenceniveau): Præster, som påtager sig/pålægges særlige opgaver inden for omsorgen for mennesker med demens og deres pårørende, herunder organisering af frivilligt arbejde og koordinering.

Niveau C (Specialiseret kompetenceniveau): Præster, der helt eller delvist er ansat på plejecentre eller tilsvarende enheder i primærsektoren.

Progressionen i niveau er styret af opgavernes karakter og behovet for, at præsters viden, færdigheder og kompetencer på den ene side er specifikke og dybdegående, på den anden side er brede med henblik på, at præsten kan indgå og agere i forhold til den samlede omsorgsgivende indsats.

Kompetencer for præster der arbejder med mennesker med demens tager uanset specialer og funktionsområder udgangspunkt i grundlæggende kvalifikationer i grunduddannelsen.

Det kan for eksempel være:

Skabe og formidle sprog om tro, eksistens og livsvilkår.

Støtte til formulering af og orientering i eksistentiel afmagt, dvs. af dette at være i noget, hverken andre eller man selv kan få magt over, styre eller komme uden om.

Indgå i samarbejde med borgere, pårørende, kolleger og andre faggrupper med respekt for den enkeltes personlige baggrund i form af etnicitet, kultur, religion, sprog o.a.

Kvalitetssikre og udvikle præstearbejdet og den samlede eksistentielle, åndelige og religiøse omsorg i en given kontekst, herunder skabe fornyelse, anvende forskningsresultater, anvende kendt viden i nye sammenhænge samt følge og deltage i forskningsarbejde.

Niveau A (Basalt kompetenceniveau)

Typiske opgaver

Besøg på plejehjem og i dagtilbud. Samt almindeligt sognearbejde

Typiske funktionsområder

Samtaler med ramte og deres pårørende

Muligheder for uddannelse

Tematiseres på grunduddannelsen for præster som udbydes af FUV.

At mentalisere er en forudsætning for at kunne udvikle relationer og fællesskab, ikke mindst i rum med blandede følelser af sorg, konflikter, utryghed og stress. Det er derfor nødvendigt at præsten formår at indtage en mentaliserende indstilling. Det vil med andre ord sige at man er ikke-vidende, nysgerrig, legende, fordomsfri, autentisk, aktiv i dialogen, undrende, bruger sin forestillingsevne og fantasi.

I forbindelse med udviklingen af relationer og fællesskab med kognitivt svækkede skal hertil lægges en god del ydmyghed, idet en mangel på f.eks. sprog i høj grad vanskeliggør en relevant mentalisering.

Desuden skal nævnes at man som præst i plejesektoren må forventes at besidde

- evnen til at fremme værdighed hos samtalepartnere/tilhørere
- evnen til at anlægge en sjælesørgerisk vinkel på ethvert samvær
- evne til mentalisering
- et stort og aktivt associationslager af bibelske og andre beretninger, traditioner mm.

Det er ligeledes en forudsætning at præsten kan kende forskel på tilstedeværelsen af fravær og fravær af følelse. Herunder udvise nærvær, tålmodighed, langsomhed, mildhed, overbærenhed, samt evne at lytte og stole på sin intuition.

Basal forståelse for musik, liturgi og billedkunst som virkemidler i samværet med kognitivt svækkede.

Niveau B (Udvidet kompetenceniveau)

Typiske opgaver

Præster med kompetencer svarende til niveau B vil typisk skulle: Samarbejde med eller orientere deres arbejde i forhold til andres indsats i plejesektoren og demensomsorg. Samt lede, organisere og vejlede andre ansatte og frivillige i sogn og provsti. De vil ofte skulle vejlede kollegaer.

Typiske funktionsområder

Præster med kompetencer svarende til niveau B vil typisk varetage opgaver i forhold til ældre og syge (plejehjem, hjemmepleje m.m.).

Samt deltage i ledelse og koordinering af besøgstjenester, sognemedhjælpere (kirke- og kulturmedarbejdere) og frivillige.

Muligheder for uddannelse

Niveau B understøttes via frie kurser under FUV, bl.a. grunduddannelsen i sjælesorg, og deltagelse i private udbyderes kurser samt diplom- og masteruddannelse i hhv. omsorg for demensramte og sjælesorg

Erfaring i at forkynde for kognitivt svækkede.

Sundhedsfaglig viden om demens (typer, udvikling, symptomer)

Basal kendskab til neurologi og geriatri.

Basal forståelse for sanser, viden og hukommelse.

En klar forståelse for musik, liturgi og billedkunst som virkemidler i samværet med kognitivt svækkede.

Evne til at samarbejde og danne tværfaglige samarbejdsgrupper/-fællesskaber omkring arbejdet og evnen til at række ud til mulige samarbejdspartnere.

Evnen til at kunne forklare enkelt og letforståeligt hvad det er, kirken kan bidrage med i plejesektoren både for borgeren og for den enkelte institution i den ”åndelige/eksistentielle/religiøse omsorg”.

I undervisning og ved samtaler er det desuden en stor fordel at kunne formulere sig ved brug af

- billedsprog
- konkrete og illustrative praksisfortællinger
- modeller
- fagord der er kendte for faggruppen samtidig med at disse perspektiveres til det teologiske sprog.

Niveau C (Specialiseret kompetenceniveau)

Typiske opgaver

Arbejder i tværfaglige teams, formidler viden om og underviser i den del af den demensfaglige omsorg, som vedrører eksistential, åndelig og religiøs omsorg. Vejleder og superviserer kolleger på niveau A og B og andre faggrupper i indenfor demensomsorgen. Udvikler den eksistentielle, åndelige

og religiøse indsats på basisniveau. Bidrager til forskning relateret til demensomsorg på det eksistentielle, åndelige og religiøse område

Typiske funktionsområder

Præster svarende til niveau C vil typisk varetage funktioner inden for den specialiserede indsats, dvs. kommunale og regionale teams tværsektorielt, hvor den demensfaglige indsats er betydelig.

Muligheder for uddannelse

Tværfagligt baserede masteruddannelser, Netværkskurser under FUV. Deltagelse i internationale kurser, seminarer og konferencer.

Har forståelse for og kan benytte sig af nonverbal kommunikation og vitalitets-dynamik

Har forståelse for, kendskab til og evne for at:

Ramme:

At skabe en tryk og genkendelig ramme gennem stabilitet og cues, der signalerer konteksten.

Regulering: Ved hjælp af tempo, dynamik, klangfarve m.m. at regulere arousal-niveau

Et afbalanceret arousal-niveau gør det muligt at indgå i et samvær.

Relation: (herunder at dække psykosociale behov).

Gennem f.eks. kommunikativ musikalitet, validering og holding at dele et identitetsskabende kulturelt, socialt og åndeligt/eksistentielt/religiøst fællesskab, der fastholder menneskets umistelige værdi.

Identitetsskabelse

Personlige, sociale og kulturelle fænomener deles gennem f.eks. kommunikativ musikalitet, validering og holding.

Har forståelse for og kan manøvrere i tværsnittet mellem sundheds- og plejesektor.

Undervisningsvinkel

De teologiske kernebegreber, tænkemåder og værdisæt kan sættes i spil i forhold til det sundhedsprofessionelle fagsprog og arbejdskultur. Det være sig indenfor hospitals-, plejehjems- eller psykiatri-praksis (hospice og andre underområder).

Dialogen kan føres med sundhedsfagligt personale, med studerende eller ved aktiviteter med borgere og deres pårørende.

Når det teologiske sprog skal spejle det sundhedsfaglig felt, kræves der endvidere en indgående interesse samt kendskab til såvel sundhedsfagligt fagsprog som praksis.

I forbindelse med undervisning er der desuden behov for at bruge nyere pædagogiske metoder i form af samtale-øvelser og arbejdsformer, som sikrer dialog, refleksion og udveksling af viden mellem de to fagområder.

Litteratur:

William James. The Principles of Psychology 1890, Createspace 09-07-2015

Kritisk forum for praktisk teologi 136. Kirken og de ældre Forlaget Eksistensen 2014
Kritisk forum for praktisk teologi 151. Sjælesorg. Forlaget Eksistensen 2018
Tidsskriftet Omsorg. Tema: Demens og Palliasjon 2018
Jeppe C. Nissen. Sjælesorg med demensramte og døende. kirkenunderviser.dk
Stinna Ahrenst red. Med præsten på plejehjem, Religionspædagogisk Forlag, 2014
H.M. Ridder. Musikterapi i en psykosocial demensomsorg i plejebolig, Oslo
Univeristetsforlag 2016

Tak til diverse videnspersoner i forbindelse med tilblivelse af kompetenceprofilen.

Hugo Jensen

Anne Sofie Aabenhus

Dorte Rendbo Volder

Lis Withøft Larsen

Udarbejdet af Jeppe Carsce Nissen.